Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פּעסט וואַיצנער בולוואַר נומ׳ 29 וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פּעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וועכענטליך זאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.

פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פֿירטעליאהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פֿיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פֿירטעליאהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 149, איילפֿטער יאהרגאנג — פּעסט, פֿרייטאג יא טבת ה׳ת׳ר׳ם׳. — Pest, den 26. Dezember 1879.

דרייא פֿריעדענס-שטאָרער.

אין דער אנטוואָרט דעס קאָניגס אן דיא דעלעגאציאָנען האָרטען וויר דיא שאָנסטען פֿריעדענס-פֿערזיכערונגען. — אונזערע מאָנארכיע איזט מיט דייטשלאנד אייף דאס פֿריינדליכסטע פֿערבונדען אונד דיעזעס בינדניס איזט דירעקט געגען יענע פֿריעדענס-שטאָרער, וועלכע דיעזע ביידען נאכבארשטאאטען בעדראָהען, געריכטעט. זאָללטע רוסלאנד געגען אונזערע מאָנארכיע אָדער געגען דייטשלאנד, זאָללטע איטאליען געגען אונס, זאָללטע פֿראנקרייך געגען דייטשלאנד עטוואס פֿיינדליכעס אונטערנעהמען; זאָ ווערדען דיא דייטשען אונד עסטערייך-אונגארישען ארמעען צוזאממען מיט פֿעראייניטען קרעפֿטען געגען יענע פֿריעדענס-שטאָרער דען קאמפּף אייפֿנעהמען. זאָללטע רוסלאנד וויעדער עטוואס אין דער טירקייא אונטערנעהמען, וואס געגען דיא בעשטיממונגען דעס בערלינער פֿערטראַגעס איזט, זאָ ווירד עס ניכט נור אונזערע מאָנארכיע אונד דייטשלאנד, זאָנדערן איך ענגלאנד געגען זיך האבען. — נאך דיעזער מענשליכען פֿאָראייס-בערעכנונג וועררע אלזאָ דער וועלט-פֿריעדע פֿעלזענפֿעסט געזיכערט.

נון זינד אבער דרייא וועזען דא, וועלכע אין יענע רעכנונג ניכט איינבעצאָגען ווערדען קאָננטען, אונד דעננאך דען אייראָפּעאישען מעכטען פֿיעל צו שאַפֿפֿען געבען. דיעזע זינד: ערסטענס, דיא ניהיליסטען אין רוסלאנד, וועלכע אללעס בעשטעהענדע ערשיטטערן, אים עס צו שטירצען — אונד געגען וועלכע דיא פֿעראייניגטען דייטשען אונד עסטערייך-אונגארישען ארמעען ניכט אייפֿטרעטען ווערדען. — צווייטענס דיא רעוואָלוציאָנערען טירקען אין נאָרד-אלבאניען, וועלכע פֿאָן דעם בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראַגע אונד פֿאָן דער איבערגאבע דעס נאָרד-אלבאנעזישען לאנד-שטריכעס אן מאָנטענעגראָ ניכטס וויססען וואָללען. — אונד דריטטענס דיא פֿאָלקער אונד שטעממע אין אַפֿגהאניסטאַן, וועלכע דען ענגלענדערן אייפֿ׳ס נייע פֿיעל צו שאַפֿפֿען געבען, זאָ דאס איין בעדייטענדער טהייל דער ענגלישען קריעגס-מאכט אן דען קריעג אין אַפֿגהאניסטאַן געבונדען איזט.

אם רוסישען האָפֿע געהען יעטצט גאר צו פֿיעלע גרייליכע געהיימניססע פֿאָר. דאס לעבען דעס רוסישען קאיזערס איזט פֿאָן אללען זייטען פֿאָן דער געפֿאהר בעדראָהט. דא זינד דיא אונצופֿריעדענען, דיא רעוואָלוציאָנערען אונד דיא ניהיליסטען, וועלכע דען רוסישען קאיזער בעזייטיגען וואָללען — אונד דא וויעדער איזט דער רוסישע קראָנפּרינץ, וועלכער דורך זיין פֿאַרטייערענדעס שמאָללען, דורך זיין צוויידייטיגעס בענעהמען, זיינעם פֿאטער, דעם רוסישען קאיזער, פֿיעל פֿערדרוס אונד זאָרגען פֿעראורזאכט — אונד דאָרט אין דעם וועסטען זיד-פֿראנקרייך, אין דער שטאדט „קאנן" אם מיטטעללענדישען מעערע, וויילט דיא קאיזערין פֿאָן רוסלאנד אייף דעם קראנקען-בעטטע, וואָ מאן יעדען אייגענבליק איהרען טאָד ערוואַרטעט. דיא ארמע רייכע קאיזערין פֿאָן רוסלאנד שטירבט דאָרט אָהנע בייזיין איהרעס מאננעס אונד איהרער קינדער!

דיא ניהיליסטען אין רוסלאנד וואַרטען נון אייף דען אייגענבליק, אין וועלכעם דיא נאכריכט פֿאָן דעם טאָדע דער רוסישען קאיזערין איינטריפֿפֿט, אים דיעזען אייגענבליק דער פֿערווירונג צו איינעם נייען אימשטורץ-אונטערנעהמען צו בענוטצען. דיא ניכטערנע אונד געמעסיגטערען דער רעוואָלוציאָנערען וואָללען דען רוסישען קאיזער אלעקסאנדער

II. נור צום אבדאנקען צווינגען אונד דען רוסישען טהראָן-פֿאָלגער צור קאָנסטיטוציאָנעללען רעגיערונג דרענגען.

גענוג זאָ פֿיעל, דאס זיך יעטצט רוסלאנד אין גראָססער פֿערווירונג אונד צעררישטונג בעפֿינדעט — אונד דער פּלאָטצליכע קראך אונד שטורץ ווירד ענדליך איינמאל דאך ערפֿאָלגען!

3. אין נאָרד-בולגאריען, אן דער גרענצע פֿאָן מאָנטענעגראָ וויטהעט נאך איממער דיא רעוואָלוציאָן. דער טירקישע גענעראל, מוכטהאר פאשא, וועלכער היער אָרדנונג שאַפֿפֿען זאָללטע, איזט וואָהל נאך ניכט ערמאָרדעט וואָרדען, אבער קאנן עס לייכט ווערדען, דא היער זיין לעבען אין געפֿאהר שוועבט. ער זאָללטע איינען קליינען שטריך פֿאָן נאָרד-אלבאניען אין פֿריעדליכער ווייזע אן מאָנטענעגראָ איבערגעבען, וואס לויט בעשטיממונג דעס בערלינער פֿערטראַגעס געשעהען זאָללטע; אבער דיא אלבאנעזען וואָללען דאפֿאָן ניכטס הערען. מוכטהאר פאשא האט בערייטס אן דיעזע אלבאנעזען איינען אייפֿרוף ערגעהען לאססען, אין וועלכעם ער זיא אייפֿפֿאָרדערט, זיך דעם וואונשע דעס סולטאנס צו פֿיגען, דער זעלבסט דיא איבערגאבע איינעס קליינען טהיילעס זיינעס לאנדעס אן מאָנטענעגראָ אנאָרדנעטע. — אבער דיא אלבאנעזען אנטוואָרטעטען אייף דיעזען אייפֿרוף מיט בראנד אונד פּלינדערונג. דיא טירקישען אלבאנעזען האבען איינע קינדמאכונג ערלאססען, דאס אין דעמזעלבען אייגענבליקע, אין וועלכעם דאס כריסטליכע מאָנטענעגראָ דאס מאָהאממעדאנישע אלבאנעזישע געביעט בעזעטצען ווערדע, דיא מאָהאממעדאנער איבער דיא כריסטען הערפֿאללען אונד אונטער איהנען איין בלוט-באד אנריכטען ווערדען. —

קיים וואר דער אייפֿרוף מוכטהאר פאשאס פֿעראָפֿפֿענטליכט, אלס איינע געוואלטיגע אייפֿרעגונג אין נאָרד-אלבאניען ענטשטאנד. דיא מאָהאממעדאנישען אלבאנעזען ראָטטעטען זיך אין שטאַרקען הייפֿען צוזאממען, איבערפֿיעלען צווייא גריעכיש-קאטהאָלישע קירכען, שטעקטען דיעזעלבען אונד איך פֿיעלע היזער, אין וועלכען כריסטען וואָהנען, אין בראנד, אונד פּלינדערטען אללע דיעזע כריסטליכען איינוואָהנער. דאס פֿאָלק ערשטירמטע זאָגאר דאס וואַפֿפֿען-מאגאזין דער טירקישען רעגיערונג אונד פּלינדערטע דא אללע פֿאָררעטהיגען וואַפֿפֿען. דיא טירקישע בעזאטצונגס-ארמעע מאכטע וואָהל דען פֿערזוך, דיעזע רעוואָלוציאָן ניעדערצודריקען, ווירדע אבער פֿאָן דער איבערמאכט דער רעוואָלוציאָנערען צוריקגעדרענגט. יענע געגענד בעפֿינדעט זיך זייטדעם אין פֿאָללסטעם אייפֿרוהר. דיא טירקישע רעגיערונג מיססטע נון נאך נאָרד-אלבאניען נייע רעגימענטער צור פֿערשטערקונג דער דאָרטיגען בעזאטצונגס-ארמעע ענטזענדען.

מאָנטענעגראָ האט אלזאָ זיין שטיק לאנד נאך איממער ניכט אונד ווירד עס איך ניכט זאָ לייכט בעקאָממען. דיא אלבאנעזישע רעוואָלוציאָן קאנן דיא נייע אָרדנונג אים אָריענטע וויעדער איבער דען הייפֿען ווערדען.

אין אַפֿגהאניסטאַן ווירד יעטצט אים ווינטער טיכטיג פֿאָרטגעקעמפּפֿט. אנפֿאנגס וואורדען דאָרט דיא ענגלענדער, וועלכע פּלאָטצליך פֿאָן איינער רעוואָלוציאָנערען איבערמאכט איבערפֿאללען וואורדען, צוריק געדרענגט, זאָ דאס זיא דיא אַפֿגהאנישע הייפּט-שטאדט קאביל פֿערלאססען מיססטען. אינצווישען ערהיעלט אבער דער דאָרטיגע ענגלישע אָבערקאָממאנדאנט, גענעראל ראָבערטס, בעדייטענדע פֿערשטערקונגען. דיא הייפּט ענגלישע ארמעע בעפֿינדעט זיך יעטצט אין דעם אָרטע „שערפּור". דיא ארבייטען צור פֿערטהיידיגונג דיעזעס אָרטעס געגען דיא אנגריפֿפֿע דעס פֿיינדעס זינד בעענדעט. דער פֿיינד בעפֿאנד זיך אייף דען געבירגס-האָהען אָבערהאלב פֿאָן קאביל אונד קאם אים דען טהאלערן, וואָ דיא ענגלישע רייטעריא ניכט וואר. גענעראל ראָבערטס ווירד באלד, נאכדעם ער בעדייטענדע פֿערשטערקונגען ערהאלטען, דען אנגריפֿף אייף דען פֿיינד אונטערנעהמען. דער פֿערליסט דער אַפֿגהאנען אין דער שלאכט פֿאָם 14-טען דעצעמבער וואר זעהר בעדייטענד, מעהרערע אנפֿיהרער וואורדען געטאָדטעט. דיא אַפֿגהאנען וואורדען צוריקגעדרענגט, דיא צאהל איהרער קריעגער פֿערמינדערט זיך. אם 24. דעצעמבער בעפֿאנדען זיך דיא ענגלענדער וויעדער פֿאָר דער אַפֿגהאנישען הייפּט-שטאדט קאביל, וועלכע יעטצט פֿאָן איהנען באָמבארדירט ווירד. — דאס ענדע דיעזעס אַפֿגהאנישען קריעגעס איזט נאך איממער ניכט אבצוזעהען.

זאָמיט האבען וויר יעטצט אין דער וועלט נור דרייא פֿריעדענס-שטאָרער: דיא ניהיליסטען אין רוסלאנד, דיא אלבאנעזען אין דער טירקייא אונד דיא אַפֿגהאנען אין אזיען!

שקאנדאל-ווירטהשאַפֿטען.

אין לעטצטערער צייט האטטען דיא צייטונגען איבער דאס שקאנדאלאָזע ווירטהשאַפֿטען פֿיעלער האָכגעשטעללטער מענער צו בעריכטען, וועלכע ביזהער דער אללגעמיינסטען אכטונג זיך ערפֿרייטען. זאָ שלוג מאן צוערסט מיט דער האנדלונגס-ווייזע דעס גראַפֿען ז י ט ש י, געוועזענען שטאאטס-סעקרעטערס אים מיניסטעריאום דעס איננערן, פֿיעל שקאנדאלאָזען לערם. דיא בעשולדיגונגען געגען דען הערן ז י ט ש י וואַרען זעהר ערנסטער נאטור. דער מאנן מיססטע, אָבגלייך מיניסטער-פּרעזידענט פֿאָן טיסאָ איהן זעהר לעבהאַפֿט אונטערשטיטצטע, זיינע שטעללע אלס שטאאטס-סעקרעטער פֿערלאססען. דאס וועררע אבער נאך איממער קיין גענינגענדער בעווייז פֿיר זיינע ווירקליכע שולד. ענדליך געניגט עס, ווענן יעמאנד נור אין „פֿערדאכט" קאָממט, אינזייבערע געשעפֿטע צו בעטרייבען, אים ניכט מעהר אלס האָכגעשטעללטער שטאאטס-בעאמטער פֿאָרטווירקען צו דירפֿען. ביי איינעם מאננע פֿאָן האָהער אָפֿפֿענטליכער שטעללונג פֿראַגט מאן ניכט, אָב דערזעלבע ווירקליך שולדיג איזט. זאָבאלד איך נור דער געריינגסטע צווייפֿעל אן זיינער עהרליכקייט ענטשטעהט, מיס ער צוריקטרעטען, דא עס פֿיר איינען שטאאט פֿאָן גראָססעם נאכטהיילע זיין מיס, איינען האָכגעשטעללטען בעאמטען צו בעזיטצען, דעססען עהרליכקייט ניכט ריין וויא דיא זאָננע איזט. אללי דאס איזט בעקאננט. אלס גראַף זיטשי גענאָטהיגט וואר, זיינע שטאאטס-סעקרעטער-שטעללע צו פֿערלאססען, דא מיססטע זיך יעדער דענקען: דיעזער מאנן איזט פֿיעללייכט גענצליך אונשולדיג אונד מיס בלאָס דעסהאלב צוריקטרעטען, וויל באָזווילליגע מענשען איהן אין „פֿערדאכט" געזעטצט האבען, פֿאָן דעם ער זיך פֿיר דען אייגענבליק ניכט רייניגען קאנן. שפּעטער יעדאָך ווירדע גראַף זיטשי איך אים דעם הייפּטשטעדטישען אדעלס-קאזינאָ אייסגעשלאָססען. דיעזע טהאט וואר שאָן פֿאָן גראָססערער וויכטיגקייט. ווענן דיא מיטגליעדער דעס אונגארישען אדעלס-קאזינאָ'ס זיך שעמען, דאס איין מאנן וויא גראַף זיטשי אין איהרער מיטטע ערשיינע, זאָ מיססען דיעזע „אדליגען" דענן דאָך דיא גע-

דא מאן אבער קיינע קראַפֿט האט, דען שטארקען געגנער צו ציכטיגען, לאָסט מאן דען צאָרן געגען דיא שוואכען הוזלייטע אוים. דיא אייגענטליך גאר ניכטס פֿערשולדעט האבען. נאכדעם דיא רוסישע רעגירונג געגען דיא ניהיליסטישען פֿערשוואָרער-באנדען מאכט- אונד קראַפֿטלאָז איזט, זאָ נימט זיא ראכע אן דען שולדלאָזען יודען! אין דער טהאט האט רוסלאנד אויך היינטע וועניגע פֿריינדע אים אויסלאנדע. זיין טרייבען געגען דיא יודען יעדאָך מיט דיעזעם אונגליקליכע רייך דאָפּפּעלט פֿער-האסט מאכען. —

* (דער רוסישע קאיזער אלס עהע-מאַנן!) אים פּעטערסבורג ווירד בעריכטעט: „דיא נאכריכטען איבער דען צושטאנד דער קאיזערין לויטען איממער טרויריגער. דעם טאגס איזט דער הוסטען וואָהל גערינגער, דעסטאָ העפֿטיגער יעדאָך שטעללט זיך דערזעלבע דעם נאכטס איין. ברוסט-שמערצען אונד פֿיעבער צעהרען דיא קרעפֿטע דער שוואכען קאיזערין נאך אונד נאך אויף." — מאן זאָללטע אלזאָ גלויבען, דאס דער רוסישע קאיזער, אלס טרייער עהע-מאנן איבער דיעזען טרויריגען צושטאנד זיינער פֿריא מעהר פֿערצווייפֿעלט איזט, אלס איבער דיא מאָרד-פֿערזוכע, דיא יע געגען איהן פֿעראיבט וואורדען. דעם וויענער „טאגבלאטט" ווירד אינדעם היעריבער אים פּעטערסבורגער רעגירונגס-קרייזען פֿאָלגענדעס בעריכטעט: „דיא וועלט וויים זעהר וועניג פֿאָן דען אייגענטהימליכען פֿערהעלטניססען אין דער רוסישען קאיזער-פֿאמיליע. מאן שטעללט זיך דאהער פֿאָר, דאס דיא נאכריכטען איבער דען טרויריגען צושטאנד דער קאיזערין דען אָהנעהין דורך דיא ניהיליסטישען פֿערשוואָרונגען גערייצטען קאיזער געגנצליך צור פֿערצווייפֿלונג טרייבען. דאס אללעס בערוהט יעדאָך אויף איינעם איררטהומע. טהאטזאכע איזט פֿיעלמעהר, דאס דער רוסישע קאיזער נור דען טאָד דער רוסישען קאיזערין אבווארטעט, אום זיך מיט זיינער געליעבטען, דער פֿירסטין דאלגאָרוקי, צו פֿערהייראטהען. דיעזע הייראטה ווירד אינדעם נור „צור לינקען האנד", אָדער וויא מאן זיך אויסצודריקען פֿפֿלעגט, נור איינע „מאָרגאנאטישע" זיין. דאס הייסט: דיא נייע פֿריא דעם קאיזערס ווירד דורכאוים ניכט דען ראנג איינער קאיזערין ערהאלטען אונד דיא פֿאָן איהר עטווא אבשטאממענדען קינדער ווערדען ניכט דען ראנג פֿאָן קאיזערליכען פּרינצען אונד פּרינצעססינגען האבען. אים געגענטהייל, דער קאיזער זעלבסט איזט ענטשלאָססען, זאָבאלד זיינע פֿריא געשטאָרבען איזט אונד ער זיינע הייראטה מיט דער ערוועהנטען פֿירסטין דורכגעפֿיהרט האט, דיא רעגירונג ניעדערצולעגען אונד זיך פֿאָם גאנצען פּאָליטישען לעבען צוריקצוציעהען. דער קראָנפּרינץ ווירדע אין דיעזעם פֿאללע זאָגלייך אן דיא שפּיטצע דער רעגירונג טרעטען. (דיעזע לעטצטע מיטטהיילונג איזט פֿאָן גראָסער וויכטיגקייט. דא זיא איבער מאנכען פּונקט ליכט פֿערברייטעט. וועלכער ביז יעטצט אין טיעפֿעם דונקעל געהילט וואר. ערסטענס זיעהט מאן, דאס קאיזער אלעקסאנדער-II ניכט בלאָס געגען זיינע פֿאָלקער, זאָנדערן אויך געגען זיינע אייגענע פֿריא ראָה אונד הערצלאָז איזט. ער לעבט מיט איינער געליעבטען אונד קאנן קוים אויף דען טאָד זיינער פֿריא ווארטען, אום דיעזע געליעבטע צו הייראטהען. דאנן געהט אונס אויך איבער דען האס צווישען דעם קאיזער אונד דעם קראָנפּרינצען איין ליכט אויף. דער קראָנפּרינץ איזט נאטירליך זיינעם פֿאטער פֿיינד, דער זיך זאָ ווייט פֿער-געססען האט, וועהרענד דעם לעבענס דער פֿריא זיך איינע געליעבטע צו האלטען. איינע זאָלכע מיסהאנדלונג זיינער מוטטער מוסטע נאטירליך דען קראָנפּרינצען געגען זיינען הערצלאָזען פֿאטער רייצען. נאָך מעהר: דער קראָנפּרינץ האטטע יא צו פֿירכטען, דאס נאך דעם טאָדע דער קאיזערין זיין פֿאטער עס פֿיעללייכט גאר זאָ ווייט טרייבען ווערדע, זיינע געליעבטע צור קאיזערין צו ערהעבען: היערדורך מוסטען נאטירליך בעציגליך דער קינדער פֿאָן דער „נייען עהע" זעהר גראָסע פֿערוויקלונגען ענטשטעהען. דעסהאלב האט דענן אויך דער קראָנפּרינץ מיט הילפֿע זיינער אנהענגער איינען שטארקען דרוק אויף זיינען פֿאטער געאיבט, דאמיט דיעזער, וועגן ער שאָן דיא געליעבטע הייראטעט, וועניגסטענס פֿאָן דער רעגירונג זאָגלייך צוריק-טרעטע!) —

* (דיא ענגלענדער פֿאָר קאַבול.) אים לאָנדאָן ווירד פֿאָם 23-טען בעריכטעט: דיא ענגלישע ארמעע האטטע נייערדינגס פֿאָר דער אַפֿגהאנישען הויפּטשטאדט קאבול איינען צוזאממענשטאָס מיט דעם פֿיינדע, דער יעדאָך אין זיינעם ערפֿאָלגע אונענטשיעדען בליעב, דא ביידע פּארטייען זיך צוריקציעהען מוסטען: דיא אַפֿגהאנען האבען איהרע בעזאטצונג אין דער הויפּטשטאדט פֿערשטערקט. דיא שטרענגע דעם ווינטערס העממט פֿאָרלייפֿיג איינען נייען אנגריפֿף זייטענס דער ענגלישען ארמעע. דער בעהערשער אַפֿגהאַניסטאנס האט זיך ניגמעהר אָפֿפֿען געגען ענגלאנד אונד פֿיר רוסלאנד ערקלערט. עס איזט פֿראגליך, אָב אין פֿאָלגע דיעזער ערקלערונג רוסלאנד נייערדינגס זיינע פֿיינדזעליגקייטען געגען ענגלאנד בעגינגען ווירד. מאן פֿערמוטהעט, דאס וועגן דער בעהערשער אַפֿגהאַניסטאנס דער רוסישען הילפֿע ניכט זיכער וועהרע, ער נימער געוואגט העטטע, זיך זאָ אָפֿפֿען געגען ענגלאנד צו ערקלערען!

טעלעגראַפֿישע דעפּעשע.

לאָנדאָן 24-טען דעצעמבער. דער פּרעזידענט דער פֿעראייניגטען שטאאטען נאָרד-אמעריקאס ליעס דער רומענישען רעגירונג אנצייגען: דאס אמעריקא זאָ לאנגע דיא רומענישע אונאבהענגיגקייט ניכט אנערקעננען ווערדע, ביז עס ניכט דיא יודען פֿאָללשטענדיג עמאנציפּירט האבען ווירד.

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער פּרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר שוואך. 4000 מטצר' וואורדען פֿערקויפֿט.

ווייצען טהייס 1000 מעטרצ' 77.5 קילאָ 14.— גולד. 1500 מעטערצטר, 76.2 קילאָ 14.05 גולד. 200 מעטערצטר' 77. ק' 14.10 גולדען. 100 מטרצ' 76. קילאָ 13.90 גולד. — (אללעס פֿער דרייא מאָנאטע.)

גערסטע: 400 מטרצ' 8 גולד.

האפֿער 7.60 גולד.

ווייצען פֿער פֿריה-יאהר 14.70—14.75 גולד.

האפֿער פֿער פֿריה-יאהר 7.70 — 7.75 גולד.

קוקורוץ באנאטער פֿער מאי-יוני 1880, 8.75 — 8.85 גולד.

וויענער פּרייזע.

וויענער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם וויענער שלאכט פֿיעהמארקטע אם 22-טען ד. מ. בעטרוג 2256 שטיק. דאפֿאָן וואַרען: 1106 אונגארישע 668 פּאָלנישע אונד 482 דייטשע, דיא פּרייזע שטעללטע, זיך פֿער 100ק, : אונגארישע מאסט-אָכסען 52 — 61½ גולדען, פּאָלנישע 53—57 גולד. דייטשע 54—61 גולד.—

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען אָרטהאָדאָקסען געמיינדע איזט צו יעדער שטונדע דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק ומ"ץ, דער צוגלייך איין גוטער ב"ת זיין מוס, צו בעזעטצען. רעפֿלעקטירענדע, וועלכע מיט קבלות אונד התרה פֿאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען פֿערזעהען, האבען זיך ביז ענדע יעננער איינער פֿראָבע צו אונטערציעהען. געהאלט פֿאָן 300 ביז 400 גולדען אונד קוואַרטיער. — רייזע-שפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען פֿערגיטעט.

טיסא פֿאָלגאר, דעצעמבער 1879.

דער פֿאָרשטאנד.

(2—3)

וויכטיג פֿיר יעדער מאנן אין דער פּראַקסיס.

דיא אויסקונפֿטס-קאנצלייא
קארל לעדערער

אין בודאפּעסט (שיפֿפֿמאננסגאססע נ"ר 6) ערטהיילט שנעללסטענס אונד פֿערלעסליך אויסקונפֿט איבער פּראָצעס-אנגעלעגענהייטען ביא דער קאָניגליכען טאפֿעל, קוריע, קאססאציאָנס-האָף, אלס אויך איבער זאָלכע אנגעלעגענהייטען, דיא ביא דען פֿערשיעדענען מיניסטעריען צור אויסטראגונג געלאנגען. בעזאָרגט אויך שנעללסטע אויסלענדער פּעססע איבערנימט דיא אנפֿערטיגונג פֿאָן מאיעסטעטס- אונד ביטט-געזוכען אללער ארט.

בריעפֿליכע אנפֿראגען ווערדען זאָפֿאָרט בעאנטוואָרטעט.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע	געוויכט פּר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראַמם
ווייצען נייער באנאטער	—	—.— —.—
" "	75	13.65—13.50
" "	76	13.85—13.75
" "	77	14.05—13.95
" "	78	14.20—14.10
" "	79	—.— —.—
" "	80	—.— —.—
" טהייס	74	—.— —.—
" "	75	—.— —.—
" "	76	13.80—13.70
" "	77	14.05—13.95
" "	78	14.25—14.15
" "	79	14.40—14.30
" "	80	—.— —.—
" פּעסטער באָדען	74	—.— —.—
" "	75	13.65—13.45
" "	76	13.80—13.70
" "	77	14.05—13.95
" "	78	14.15—14.10
" "	79	—.— —.—
" "	80	—.— —.—
" ווייסענבורגער	74	—.— —.—
" "	75	—.— —.—
" "	76	13.80—13.70
" "	77	14.05—13.95
" "	78	14.25—14.15
" "	79	14.40—14.30

פֿריכטע	געוויכט פּר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	72	9.80—9.60
גערסטע מאלץ	62	10.75—8.85
גערסטע פֿוטטער	62	7.75—7.50
האפֿער	41	7.60—7.35
קוקורוץ באנאטער	—	7.75—7.70
אנדערער	73	7.70—7.65
הירזע	—	8.10—8.40

[illegible]		פּער 100 קילאָגראַמם
ווייצען	פֿער אָקטאָבער	—.—
"	"	—.—
"	" פֿריהיאהר	14.70
קוקורוץ	"	8.75
גערסטע		—.—
האפֿער	"	7.70
"	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל

נומער	פֿל.	קר.
נומער 0	25	40
" 1	24	60
" 2	23	80
" 3	23	—
" 4	22	40
" 5	20	60
" 6	19	20
" 7	18	80
" 8	18	20
" 8½	16	40

דער באללען צו 100 קילאָגראַמם מיט זאק

שפּירימוס	פֿל.	קר.
אלטע פּעסטהערע פּרעסהעפֿע	38	50
" נייע קארטאָפֿעל	36	—

קורז-טאבעללע פֿאָם 23. דעצעמבער.

געלד-קורז

	פֿל.	קר.
זילבער-אַגיאָ	100	—
דוקאטען	5	55
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	31
נאפּאָלעאָנדאָר	9	31
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	70
20 מארקשטיקע	11	55
פּאפּיער-רובעל	1	22

לאָזע.

	פֿל.	קר.
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	125	50
1860-ער " גאנצע	130	50
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	134	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	168	—
דעטטאָ " 50 "	166	—
[illegible] רעגולירונגס	28	—
[illegible]-לאָזע	15	75
קרעדיט-לאָזע	178	75
קלאַרי-לאָזע צו 40 גולדען	39	25
דאָנוי-דאמפּשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	106	75
אינסבּרוקער לאָזע	27	75
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	17	—
קראקויער לאָזע " 20 "	19	50
אָפֿנער לאָזע " 40 "	38	50
פּאלפֿי לאָזע " 40 "	40	—
רודאָלף-לאָזע " 10 "	18	—
סאלם-לאָזע " 40 "	52	—
וואלדשטיינער לאָזע " 20 "	22	—
סט.-גענאָיס לאָזע " 40 "	44	50

לאָזע.

	פֿל.	קר.
סטאניסלויער לאָזע צו 20 גולדען	27	50
טריעסטער לאָזע " 100 "	119	—
דעטטאָ " 50 "	63	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	37	75
ווינדישגרעטץ " 20 "	36	25
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	107	—
דעטטאָ צו 50 גולדען	107	—
וויענער לאָזע	119	—

ווערטה-פּאפּיערע

	פֿל.	קר.
אונגארישע גאָלד-רענטע	97	95
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	88	20
טעמעשוואר-באנאטער	87	—
זיבענבירגישע	84	60
גאַליציישע	96	—
בוקאָווינער	92	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	114	30
ווינצערצעהנט-אבלעזונגס-אָבליגאציאָנען	88	50
פֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	100	75
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 פּראָצענט	91	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	95	—
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	99	—
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	101	50
דער אָסטבאהן	74	50
דער נאָרד-אָסטבאהן	134	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1879. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

זידענטען, דעם גראַפען פעסטעטיטש. אין דען ביכערן פערצייכנעט. דאס וואר יעדאָך איינע בלאָסע טיישונג, דא הערר פעסטעטיטש יענע אקציען ניכט געקויפט האטטע, וועסהאלב אנשטאטט 400000 גילדען, אין ווירקליכקייט נור 180000 גילדען פיר אקציען איינגעלייפען זינד. איין מיטגליעד דער דירעקציאָן ענטנאהם דער קאססא איינען בעטראג פאָן 94000 גילדען אויף איינען וועכסעל, דער קיינען העללער ווערטה איזט. דיעזעס געשאה, אָבגלייך לייט שטאַטוטען דיא מיטגליעדער דער דירעקציאָן אויס דער קאססא דעם אינסטיטוטס איבערהויפט קיינע אנלייהע איפנעהמען דירפען. דא דיעס איינמאל געשעהען וואר, דאכטען זיך דיא איבריגען מיטגליעדער: „ווארום זאָללטען וויר עבען דיא „עהרליכען נאררען" זיין? ווארום זאָללטען דענן ניכט אויך וויר אינס אויס דער קאססא דיעזעס פערוואהרלאָזטען אינסטיטוטס עטוואס געלד נעהמען!" אונד ריכטיג פיעלען דיא העררען מיטגליעדער דער דירעקציאָן, אינטער דענען אויך גאבריעל וואראדי וואר, איינער נאך דעם אנדערן איבער דיא קאססא הער אונד ענטנאהמען דערזעלבען דען בעטראג פאָן 100000 גולד'! — איין קאססיער דאכטע זיך: „זאָ געשיידט וויא דיעזע העררען מיטגליעדער דער דירעקציאָן בין אויך איך. וועגן דיעזע מיט ביידען הענדען צוגרייפען, ווארום זאָללטע דענן איך, אלס קאססיער, דיא ביא מיר איינגליפענדען געלדער מיט נעררישער געוויססענהאפטיגקייט אבליעפערן?" — ריכטיג האט אויך דער קאססיער דען בעטראג פאָן 49,000 גילדען איינגעשטעקט. אלס מאן איהן וועגען דיעזער פעראנטוואָרטונג צו רעדע שטעללטע, ערווידערטע ער גאנץ פרעך: „וועגן יעמאנד מיך אנצייגט, דאנן ווערדען פיעלע זעהר האָכגעשטעללטע מעננער צוגלייך מיט מיר אין דען קערקער וואנדערן!" אונד מאן פאנד עס פיר גוט, דען טריילאָזען קאססיער אין רוהע צו לאססען!

וועהרענד דער ריכטערליכען אונטערזוכונג אין דעם פערוואהרלאָזטען אינסטיטוטע מוססטע נאַטירליך דער ריכטער אן דען דירעקטאר וועגה פערשיעדענע פראגען ריכטען. דיא אנטוואָרטען לייטעטען זאָ פערדעכטיג, דאס דער שטאאטס-אנוואלט, דער ביא דיעזער אונטערזוכונג צוגעגען וואר, דעם וועגה זאגטע: „זיא דירפען אָהנע מיינע ערלייבניס דיעזעס לאָקאל ניכט פערלאססען!" דאס וואר אלזאָ איינע פאָרמליכע האפטס-ערקלערונג. אונד וואס טהאט נון וועגה? ער בענוצטע איינען גינסטיגען איינענבליק אונד שליך אויס דעם לאָקאלע, אָהנע דאס דער טהיר-וואכטער איהן אנגעהאלטען העטטע. — זייטדעם איזט וועגה וויא פערשוואונדען. פיעלע צייטונגען בעהויפטען, דאס מאן איהם אבזיכטליך דאס פליכטען ערלייכטערטע. מאן וואוסטע, דאס וועגן וועגה איינגעשפערט ווירד, ער זאָלכע אויסזאגען מאכען ווירדע, דאס דער שטאאטס-אנוואלט איינע בעדייטענדע אנצאהל האָכגעשטעללטער מעננער אין דען קערקער ווערפען מיסטע!

זאָ זיעהט'ס הייטע אין אונגארן מיט דען שקאנדאל-ווירטהשאפטען אויס. עס איזט געוויס זאכע דער רעגיערונג, דיעזער אללגעמיינען פערוואָרפענהייט איין ענדע צו מאכען, דא אונגארן זאָנסט אים איסלאנדע נאָך פערריפענער ווערדען מיסטע, אלס עטווא דאס ראָהע רומעניען אָדער בילגאריען! —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איינע יודענגעמיינדע אין אפגהאניסטאן.) העראט איזט איינע שטאדט אין אפגהאניסטאן נאהע אן דער גרענצע פערזיענס. אים טעהעראן, דער הויפטשטאדט פערזיענס, ווירד איבער דיא לאגע דער יודען-געמיינדע אין הערראט פאָלגענדעס בעריכטעט: דיא אייפשטענדישען אין הערראט האבען דיעזע שטאדט אלס אונאבהענגיג פאָן אפגהאניסטאן ערקלערט. זיא מוססטען אין פאָלגע דעססען פיר איינע בעפעסטיגונג דער שטאדט זאָרגע טראגען. נון פאָרדערטען זיא דיא יודען-געמיינדע אויף: 300 ארבייטער בייצושטעללען אונד עקסטרא איינען בעטראג פאָן 2000 טאָמאנס (צירקא 10,000 גילדען) צו צאהלען. אין אפגהאניסטאן אונד פערזיען זינד יעדאָך דיא מייסטען יודען זעהר ארם. אום דיא געפאָרדערטע סוממע דעננאָך אויפצוברינגען, מוססטען דיא אונגליקליכען יודען איהרע פעלדער פערקויפען. מאנכע וואָללטען זיך נאך פערזיען פליכטען, דאָך ווארדען זיא אן דער גרענצע אויפגעגריפען, צוריקגעפיהרט אונד אין דיא קערקער געוואָרפען. וויא אין דען מייסטען שטעדטען פערזיענס אונד אפגהאניסטאנס, עקסיסטירט אויך אין הערראט נאָך איין זאָגענאננטעס „יודען-פיערטעל", וואָ דיא יודען צוזאממענגעדרענגט לעבען מיססען, דא זיא אין אנדערען טהיילען דער שטאדט ניכט וואָהנען דירפען. דיעזעס „יודען-פיערטעל" איזט מיט טהאָרען פערזעהען, דיא ביי זאָננען-אונטערגאנג געשפערט אונד ביי זאָננען-אויפגאנג וויעדער געעפפנעט ווערדען. (עס איזט אום זאָ וויגשענסווערטהער, דאס אפגהאניסטאן אין דיא געוואלט ענגלאנדס קאָממע. זאָבאלד ענגלאנד דאָרט זיינע הערשאפט בעגרינדעט, ווירד דיא לאגע דער דאָרטיגען יודען געוויס אויך גלייך איינע גינסטיגערע ווערדען. נור דיא ראָהייט איבט אויף דיא יודען איינען דרוק אויס. דיא אויפגעקלערטען ענגלענדער ווערדען דען יודען אין אפגהאניסטאן אונפעהלבאר דיא פאָללע פרייהייט ברינגען. פיעללייכט ווירד עס דאנן מיט דער צייט אויך אין פערזיען אנדערס ווערדען!)

* (דער פעטטער פאָן פפעפפערקאָרן.) עס וואר קיין יחוס, איין פעטטער פאָן דעם גנב אונד משומד יאָזעף פפעפפערקאָרן צו זיין: אבער דער יידישע געלעהרטע ר' מאיר פפעפפערקאָרן, וועלכער פאָר 400 יאהרען אין פראג לעבטע, האטטע דיעזעס אונגליק, איין פעטטער פאָן יענעם פפעפפערקאָרן צו זיין, פאָן דעססען יודענפיינדליכעם טרייבען וויר אין אונזערעם פאָלליעטאָן ערצעהלען. ר' מאיר פפעפפערקאָרן מוססטע אבער אויך איינע בעדייטענדע זינדע בעגאנגען האבען, וועגן איהם איין זאָלכעס אונגליק צוקאָממען קאָנטע. אין דער געשיכטע דער יודען ווירד היריבער פאָלגענדעס ערצעהלט: פאָם יאהרע 1460 ביז 1530 לעבטע אין פראג דער בעריהמטע ר' יעקב פאָלאַק, וועלכער דער שארפזיננינגסטע למדן זיינער צייט וואר אונד דער איינגענטליכע גרינדער דעם שארפזיננינגען פלפול (חריפות) איזט. דיעזער ר' יעקב פאָלאַק וואר אין דער גאנצען וועלט אלס דער גראָססטע למדן אונד חריף בעריהמט, וועסהאלב ער זיך עטוואס צו טהון ערלייבטע, וואס זיך קיין ראבבינער ערלייבען דירפטע. ער האטטע איינע פרויא אויס איינער רייכען פאמיליע, אונד זיינע רייכע אונד געבילדעטע שוויעגערמוטטער האטטע פריען צוטריטט צום דאמאליגען קאָניג פאָן באָהמען. דיעזע שוויעגער-מוטטער האטטע איהרע צווייטע טאָכטער פאָר איהרעם צוואָלפטען לעבענס-יאהרע אן דען למדן ר' דוד צעהנער פערהייראטעט. נאך דער האָכצייט אבער וואָללטע דער שוויעגער-זאָהן דער שוויעגער-מוטטער ניכט געפאללען, אונד דיעזע וואָללטע הירכאיים דיא הייראטה ריקגענגיג מאכען. דער איידאם וואָללטע זיך אבער הירכאיים ניכט שיידען. דיא שוויעגער-מוטטער גינג נון צו איהרעם אנדערן איידאם ר' יעקב פאָלאַק אונד דיעזער ערטהיילטע איהר פאָלגענדען ראטה: אלס דיא קליינע הייראטעטע, וואר זיא נאָך קיינע צוואָלף יאהרע אלט, אונד וואר אלזאָ אונמינדיג. יעטצט אבער, דא זיא שאָן צוואָלף יאהרע אלט אונד מינדיג אונד זעלבסטשטענדיג איזט, קאנן דיא קליינע פרויא גאנץ איינפאך זאגען: איך וויל דיעזען מאנן ניכט! — אונד דיא הייראטה איזט גאנץ איינפאך אונגילטיג, אָהנע דאס מאן גאר איינע שיידונג בראַכטע. נאך דער גמרא איזט דאס וואָהל גאנץ ריכטיג, אבער דער בעריהמטע ראבבינער ר' מנחם פאָן מערזעבורג האט 30 יאהרע צופאָר איינע דערארטיגע עהע-אונגילטיגקייטס-ערקלערונג שטרענגע פערבאָטען. ר' יעקב פאָלאַק אבער אכטעטע אויף דיעזעס פערבאָט ניכט אונד ערקלערטע דיעזע עהע אלס אונגילטיג. דא ערהאָבען זיך זעממטליכע ראבבינער דייטשלאנד'ס געגען דיעזען שריטט דעם ר'

„גוט, איך ווערדע אייערען אנטראג צור בעראטהונג ברינגען." —

ער ווינקטע מיט דער האנד, אונד דיא יודען ענטפערנטען זיך. דא ריהרטע דער טראָממלער דיא גראָססע טראָממעל, אונד דיא קנעכטע בילדעטען איינען קרייז. אין דער מיטטע שטאנד דער הויפטמאנן: דער פלאַטץ צו זיינער רעכטען, וואָ זאָנסט דער געפאללענע לייטנאנט געשטאנדען, בליעב פרייא: צו זיינער לינקען שטעללטע זיך דער פעהנריך מיט דער צוזאממענגעראָללטען פאהנע. אום דיעזע שאארטען זיך דיא זאָלדנער, דיא בעפעהלסהאבער דער איינצעלנען אבטהיילונגען.

דער הויפטמאנן בעריכטעטע פאָן דעם אנטראגע דער יודען. —

דיא קנעכטע וואַרען געטהיילטער מיינונג.

„דאָנגער-וועטטער! (ריעף איינער) זינד דיעזע יודען געשיידט! ניכט דא, וויר פלינדערן! געוויס בעזיטצען זיא גראָססע שעטצע, דא זיא אונס פרייוויללינג אבקויפען וואָללען."

„איין אלטעס שפריכוואָרט מיינט, (זאגטע איין אנדערער), איין שפערלינג אין דער האנד גלייך אונד זיכער, זייא בעססער אלס צעהן טויבען אויף דעם דאכע. דאס גאָלד האבען דיא יודען פערגראבען, אונד עס איזט נאָך זעהר צווייפעלהאפט, אָב וויר זיא צום בעקעננטניס איהרער פערשטעקע צווינגען קאָננען. נעהמען וויר דעסהאלב, וואס זיא ביעטען, אונד ציעהען וויר רוהיג ווייטער."

„ניכט דא, ניכט דא! (שריע עס פאָן אללען זייטען) וויר פלינדערן."

דא ענטפאלטעטע דער פעהנריך דאס פאהנענטוך; אללגעמיינע שטיללע טראט איין.

„ברידער! ריעף יאָרגע (דער פעהנריך) איהר האבט מיר אייערע פאהנע אנפערטרויט, דאמיט איך זיא טראגע אין עהרען אונד זיא שווענקע איבער פראָממע, עהרליכע לאנדס-קנעכטע. וויסט איהר ניכט, דאס עס איבעראלל איינגעפיהרט איזט, דאס זאָ יעמאנד קאָממט, זיך צו לאָזען, מאן דאס לאָזגעלד אננימט אונד קיינע געוואלט אנווענדעט?"

„הא, הא! (לאכטען דיא איבריגען) עס זינד יא יודען: פיר דיעזע געלטען אונזערע געזעטצע ניכט."

דא ערגריף דער פעהנריך דאס פאהנענטוך, שלונג עס צוזאממען אונד שטעקטע דיא פאהנע פערקעהרט אין דיא ערדע, דארויף ערהאָב זיך איין גראָססעס געשרייא, אונד דער הויפטמאנן שפראך ערשראָקען:

„וואס טהוט איהר, פעהנריך, דאס איהר דיא פאהנע בערגעט וויא פאָר רייבערן?"

דער פעהנריך אבער זאגטע: „ליעבע ברידער, איהר האבט מיך דאצו געזעטצט, דאס איך אייערע עהרע וואהרע. דא איך אבער ווארטע הארע, וועלכע געגען אונזערע פאָרשריפטען פערשטאָססען, זאָ בעהיטע איך דיא פאהנע אונד בערגע דאס טוך, דענן איהר וויסט, דאס דיא פאהנע ניכט איבער אונזערער שאנדע פלאטטערן דאַרף."

„האָרט דען ראטה איינעס אלטען (זאגטע דאנן איינער), וויר בעאויפטראגען דען הויפטמאנן, דאס ער מיט דען יודען פערהאנדלע, דאמיט זיא אונס שטאטט דרייהונדערט גאָלדגולדען זעכסהונדערט אָדער טויזענד געבען."

דיעזער ראטה ווארדע צום בעשלוס ערהאָבען. דער הויפטמאנן ליעס דיא יודען, דיא זיך ענטפערנט האטטען, צוריקרופען אונד זאגטע איהנען: „וויר קאָננען אייערען אנטראג ניכט אננעהמען. וואס מאכען וויר מיט דרייהונדערט גאָלד-גולדען? וויא פיעל קאָממט דא אויף יעדען איינצעלנען? נעהמט הין אונד זאגט אייערען ברידערן, דאס זיא אונס גוטוויללינג אללעס הערויסגעבען; זיא ווירדען זאָנסט געהענקט, ערטרענקט אָדער געריעדערט ווערדען."

„איך פערשטעהע אייערע מיינונג זעהר וואָהל, געשטרענגער הערר הויפטמאנן, (זאגטע ר' יאָסעלמאנן לעכעלנד). איהר פערלאנגט, דאס וויר אייך איינע גראָססערע סוממע צאהלען. אללייין עס וואָהנען ניכט פיעלע יודען אין ראָסהיים אונד נור וועניגע זינד רייך: דרייהונדערט גאָלד-גולדען אויפצוברינגען, קאָממט אונס שווער גענוג: אללייין, דאמיט איהר צופריעדען געשטעללט ווערדעט, וואָללען וויר אייך פיערהונדערט געבען."

„זאגט: טויזענד, יודע!"

„אונמעגליך, געשטרענגער הערר הויפטמאנן."

„זאָ האָרט מיין לעטצטעס וואָרט: זעכסהונדערט, אָדער וויר פלינדערן!"

„דיא געמיינדע קאנן ניכט מעהר געבען, אלס פיערהונדערט; אבער איך, איך ווערדע דיא אנדערען צווייהונדערט גאָלד-גולדען אויס מיינעם אייגענען ערזעטצען, וויעוואָהל מיין רייכטהום דאמיט צו ענדע זיין ווירד. אבער אונטער איינער בעדינגונג, הויפטמאנן: אייערע פאהנע מוס זיך פערפליכטען, אונס זאָ לאנגע צו שיטצען, ביז דיא לעטצטען קריעגסלייטע דאס לאנד פערלאססען האבען."

„עס זייא!" זאגטע דער הויפטמאנן.

„„שוואָרעט עס מיר!""

„איך שוואָרע עס!"

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

וויסהייט האבען, דאס דעססען כאראקטער עבען קיין גאנץ ריינער איזט!

דיא געשיכטע פֿאָן דעם געוועזענען וויצע-פּרעזידענטען דעם אונגארישען רייכסטאגעס, הערדן גאבריעל וואראדי, איזט אונזערן לעזערן בערייטס בעקאננט. דיעזער מאנן איזט אין איינען אָרדענס-האנדעל-שווינדעל פֿערוויקעלט וואָרדען, אין פֿאָלגע דעססען ער זיך גענאָטהיגט זאה, ניכט בלאָס דיא וויצע-פּרעזידענטען-שטעללע, זאָנדערן אויך דיא איינפֿאכע דעפּוטירטען-שטעללע נידערצולעגען, ביז ער זיך פֿאָן דעם אויף זיינעם נאמען רוהענדען „פֿערדאכטע" גערייניגט האבען ווירד. דיעס איזט הערדן וואראדי ביזהער נאָך ניכט געלינגען. טראָטצדעם נאהם ער דיא אין זיינעם וואהלבעצירקע טעטשא איהם אויף איהן וויעדער געפֿאללענע וואהל צום רייכסטאגס-דעפּוטירטען נייערדינגס אן. נאָך איזט הערר וואראדי אים רייכסטאגע ניכט ערשיענען — אונד שאָן שטעללען זיך נייע שקאנדאל-געשיכטען הערוים, מיט דענען ער אין ענגסטער פֿערבינדונג צו שטעהען שיינט. וואָריבער וויר וויטער אינטען בעריכטען ווערדען!

ניכט געריננער לערם שלוג דער פֿאלל מיט דעם פֿינאנצ-מיניסטער סאפּארי. דיא געשיכטע דירפֿטע נאָך אללען אונזערן לעזערן אים געדעכטניססע זיין. הערר פֿינאנצ-מיניסטער סאפּארי וואָללטע נעמליך איין געזעטץ איינברינגען, וואָנאָך דיא „איינלאָזונג" דער גרונד-ענטלאסטונגס- אונד ווינצעהנט-אָבליגאציאָנען אים איינע לאנגע רייהע פֿאָן יאהרען הינויסגעשאָבען ווערדען זאָללטע. דאס דער קורז דיעזער אָבליגאציאָנען אין פֿאָלגע דיעזער איינלאָזונגס-הינויסשיעבונג בעדייטענד זינקען מוססטע, איזט וואָהל זעלבסטפֿערשטענדליך. נון האט אבער דער פֿינאנצ-מיניסטער סאפּארי איינינע טאגע, בעפֿאָר ער דאס ערוועהנטע געזעטץ איינבראכטע, זיינע איינענען אָבליגאציאָנען אין איינער היעזיגען וועכסעל-שטובע אין אללער שטיללע פֿערקויפֿט. דיא צייטונגען בעצייכנעטען דיעזע האנדלונגס-ווייזע, אלס איינעס מיניסטערס אונווירדיג: דאס ענדע היעפֿאָן וואר, דאס דער מיניסטער, דער זיך מיט פֿיעלער געשיקליכקייט צו פֿערטהיידיגען פֿערשטאנד, וואָהל ניכט שטירצטע. אללין דיא אללגעמיינע פֿערביטטערונג געגען דענזעלבען בליעב איינע גראָסע, לייידענשאפֿטליכע. דער געזעטצ-ענטוואורף, וואָנאך דיא איינלאָזונג דער גרונד-ענטלאסטונגס- אונד ווינצעהנט-אָבליגאציאָנען אים איינע רייהע פֿאָן יאהרען הינויסגעשאָבען ווערדע — מוססטע זאָגאר צוריקגענאָממען ווערדען!

איין פֿאלל פֿאָן גראָססער בעדייטונג, דען וויר ביזהער אים אבשיי פֿאָר שקאנדאלען גאר ניכט בעריהרט האבען, ערדעגנעטע אין אונזערער הויפּטשטאדט עבענפֿאללט גראָסעס אויפֿזעהען אונד איינע גערעכטע פֿערביטטערונג. עס היעלט זיך נעמליך אין אונזערער הויפּטשטאדט איינע רוסישע פֿריא, נאמענס בלופֿשטיין, נעבסט איהרען צוויא קינדערן אויף. פֿאָר וועניגען מאָנאטען פֿערררייזטע דיעזעלבע אונד ליעס איהרע ביידען קינדער — צוויא יונגע מעדכען — דער אויפֿזיכט איינעס הויפּטשטעדטישען פּאָליצי-קאָממיססערס צוריק. עס טראטען יעדאָך היעביא זאכען צו טאג, דאס דיא שטאדט-בעהאָרדע איינצווישען דיא קינדער דער אויפֿזיכט דעם ערוועהנטען פּאָליצי-קאָממיססערס ענטציעהען מוססטע. ענדליך טראף פֿאָן דער רוסישען בעהאָרדע אין אָדעססא דיא אנצייגע אן, דאס פֿריא בלופֿשטיין, דיא פֿריהער דאָרט וואָהנהאפֿט וואר, פֿערהאפֿטעט ווארדע, דא זיא דאס הויפּט איינער וויט-פֿערצווייגטען דיעבס-באנדע איזט. — אין פּעסט זאָלל זיא דיא לייטונג דיעזער דיעבס-באנדע עבען אינטער דעם שוטצע דעם איהר בעפֿריינדעטען פּאָליצי-קאָממיססערס בעווערקשטעלליגט האבען. עס ווארדען אלזאָ דיא גראָסטען דיעבערייען „אינטער דעם שוטצע" איינעס הויפּטשטעדטישען פּאָליצי-קאָממיססערס" פֿאָללפֿיהרט, דער דאָך דיא בעשטיממונג האט, איבער דיא זיכערהייט דער פּערזאָן אונד דעם איינענטהומס מיט גראָסטער געוויססענהאפֿטיגקייט צו וואכען. הייטע בעפֿינדעט זיך וואָהל דיעזער פּאָליצי-קאָממיססער נעבסט זיינעם זאָהנע, וועלכער אלס „ערציעהער" דער ביידען רוסישען קינדער אנגעשטעללט וואר, אין אינטערזוכונגס-האפֿט.

אללין דיא פֿערביטטערונג אינטער דער הויפּטשטעדטישען בעפֿאָלקערונג איזט דענן דאָך איינע גרענצענלאָזע. יעדער פֿראגט: וואָהין זאָלל עס מיט אונזערער זיכערהייט קאָממען, ווענן דיא פּאָליציא, דיא אונס בעוואכען זאָלל, מיט דיעבס-באנדען האנד אין האנד געהט!

איינען גאנץ נייען אונד פֿירכטבארען שקאנדאל ריעף איינדעס פֿאָלגענדער פֿאלל הערפֿאָר, דער געאייגנעט איזט, אים גאנצען לאנדע אונד זעלבסט אים אויסלאנדע אויפֿזעהען צו ערדעגען. — אונזערען לעזערן איזט עס יא צור גענינע בעקאננט, דאס פֿאָר קורצעם היער איין זאָגענאננטעס „לאנדעס-באָדען-קרעדיט-אינשטיטוט פֿיר קליינגרונד-בעזיטצער" אינס לעבען גערופֿען ווארדע. דיא דרינגליכקייט איינעס זאָלכען אינשטיטוטס האט יעדער איינגעזעהען, דאמיט דער קליינגרונד-בעזיטצער, דער צור אויפֿנאהמע איינער אנלייהע זיך גענאָטהיגט זיעהט, ניכט אין דיא האנד פֿאָן וואוכערערן געראטהע. זיינע מאיעסטעט דער קאָניג האט זעלבסט צו גינסטען דיעזעס אינשטיטוטס איינע בעדייטענדע סוממע געשפּענדעט. דאסזעלבע געשאה אויך זייטענס דעם ערצהערצאָגס יאָזעף. אויך פֿיעלע רייכע מאגנאטען, בישאָפֿע אונד ערצבישאָפֿע בראכטען בעדייטענדע אָפּפֿער, דאמיט דיעזעס אינשטיטוט צו שטאנדע קאָממע. דער רייכסטאג האט צו דיעזעם צוועקע אים דער שטאאטס-קאססא איינע האלבע מילליאָן בעוויללינגט. מאן קאנן זיך דענקען, וועלכע גראָסע ע ר וו א ר ט ו נ ג ע ן אן דיעזעס נייע אינשטיטוט געקניפּפֿט וואָרען; יעדער מיסטע זיך זעלבסט זאגען: „מאן מאכט זיך דען קאָפּף טאָלל מיט עוויג נייען וואוכער-געזעטצען, דיא אים גרונדע גענאָממען קיינען העללער ווערטה זינד. דיעזעס אינשטיטוט מוס מעהר לייסטען אלס אללע וואוכער-געזעטצע, דא עס דען קליינגרונד-בעזיטצערן אנלייהען אים איינע קליינע פּערצענט געוועהרען ווירד, וואָדורך זיא פֿאָר דער געפֿאהר בעשיטצט זיין ווערדען, אין דיא געוואלט הערצלאָזער וואוכערער צו געראטהען! דיא איינען אללער עהרליכען מענשען וואָרען אלזאָ מיט רעכט אויף דיעזעס נייע אינשטיטוט געריכטעט.

אונד דאָך איזט אויך דיעזעס נייע אינשטיטוט, נאָך בעפֿאָר עס זיינע איינענטליכע ווירקזאמקייט בעגאָננען, דורך שקאנדאלאָזעס ווירטהשאפֿטען שאָן האלבוועגס צו גרונדע געריכטעט!

עס עקסיסטירטע נעמליך היער שאָן פֿריהער איין זאָגענאננטעס „פֿאָלקס-באָדען-קרעדיט אינשטיטוט", דעססען ווירטהשאפֿט אללגעמיין אלס איינע „האָכסט אונסאָלידע" בעקאננט וואר. אונגליקליכערווייזע זינד דיעזעלבען מענגער, וועלכע פּרעזידענטען אונד פֿערוואלטונגס-רעטהע דיעזעס פֿערוואהרלאָזטען אינשטיטוטס וואָרען, גלייכצייטיג אויך צו לייטערן אונד פֿיהרערן דעם נייען לאנדעס-באָדען-קרעדיט-אינשטיטוטס פֿיר קליין גרונד-בעזיטצער ערנאננט וואָרדען. דאס נייע אינשטיטוט ווארדע אין דיעזער ווייזע מיט דעם אלטען פֿערוויקעלט. נאכדעם יעדאָך ביים אלטען אינשטיטוטע אונגעהייערע שווינדעלייען אונד פֿעראונטרייאונגען זיך הערויס שטעללען, איזט עס נור נאטירליך, דאס אויך דאס נייע לאנדעס-אינשטיטוט אין זיינעם קרעדיטע אונד זיינער שטעללונג זעהר שטארק ערשיטטערט ווירדע. איינע זייט טאגען געפֿיהרטע געריכטליכע אונטערזוכונג אין דעם אלטען פֿאָלקס-באָדען-קרעדיט-אינשטיטוטע ערגאב פֿאָלגענדעס: לייט שטאטוטען העטטע צור גרינדונג דיעזעס אינשטיטוטס איינע סוממע פֿאָן 400000 גילדען איינגעבראכט ווערדען מיססען. דיעזע סוממע וואר יעדאָך ניע פֿאָרהאנדען. דער דירעקטאָר דעם אינשטיטוטס, הערר אונגאיין וועגה, האט יעדאָך דיא ביכער אונד רעכנונגען זאָ שווינדעלהאפֿט איינגעריכטעט, דאס דיא וועלט זיך איבער דיעזען וויכטיגען פּונקט לייכט טיישען ליעס. איינע גראָסע אנצאהל פֿאָן אקציען דיעזעס אינשטיטוטס וואר נעמליך אויף דען נאמען דעם פּרע-

---

פֿאָלליעטאָן.

רעטטונג דער יודען.

(1-טע פֿאָרטזעטצונג.)

דיעזער קלוגע אנטראג וואורדע אנגענאָממען אונד זאָ בעגאב זיך ר' יוסף אין בעגלייטונג צווייער דער פֿאָרנעהמסטען געמיינדע-מיטגליעדער דען הערראנציעהענדען לאנדס-קנעכטען ענטגעגען. זיא נאהמען איינע ווייסע פֿאהנע מיט, אום דען הערראנקאָממענדען רייטערן שאָן פֿאָן וויטעם צו פֿערשטעהען צו געבען, דאס מאן מיט איהנען פֿריעדליך אונטערהאנדלען וואָללע.

פֿאָן דער האהע דער בערגע צאָגען דיא לאנדס-קנעכטע הערניעדער. אן דער שפּיטצע דעם הויפֿענס מארשירטע דער הויפּטמאנן „האנס פֿריהויף" אוים זאכסען; נעבען איהם שריטט דער פֿ ע ה נ ר י ך (דער אָפֿפֿיציער, וועלכער דיא ארמעע-פֿאהנע טראָגט), „יאָרגע ליעבענגוטער" אוים שלעזיען, דיא צוזאממענגעראָללטע פֿאהנע טראגענד; דער לייטנאנט „פֿריטץ שטאָלפּע" אוים פּאָממערן וואר טאגס צופֿאָר אין דער שלאכט געפֿאללען; זיין פּלאטץ וואר נאָך אונבעזעטצט.

„יאָבען! (ריעף דער הויפּטמאנן איינען דער לאנדעס-קנעכטע הערביא) ביזט דוא ניכט אוים דיעזער געגענד?"

„„נעווים, הויפּטמאנן (אנטוואָרטעטע דער אנגערעדעטע) אין דיעזער געגענד בין איך געבאָרען.""

„קאננסט דוא מיר זאגען, וויא מאן דיעזען אָרט דא הייסט, אונד אָב היער פֿיעל צו פּלינדערן איזט?"

„„דיעזען אָרט נעננט מאן ראָסהיים אונד פֿיעלע יודען גיבט עס דאָרט; דא גיבט עס גאָלד-פֿישע צו פֿישען.""

דער הויפּטמאנן ליעס דען בליק איבער דיא געגענד שווייפֿען. „הע, (ריעף ער) דאָרט שטעהען דרייא מעננער, אונד איינער פֿאָן איהנען שווענקט דיא ווייסע פֿאהנע. — טראָממלער, ריהרט דיא טראָממעל! אונזערע פֿאהנע זאָלל אויסגערעטטען וויא צום קאמפּפֿע!"

דער טראָממלער שלוג אין דיא טראָממעל, דיא פֿיהרער שפּראנגען פֿאָר אונד אָרדנעטען איהרע רייהען צו פֿיערעקיגען שלאכטהויפֿען, יאָרגע, דער פֿעהנריך, ענטפֿאלטעטע דיא פֿאהנע, אומגעבען פֿאָן דען שטערקסטען קנעכטען, וועלכע ריעזיגע שלאכטשווערטער פֿיהרטען; פֿאָר דיא שפּיעססטרעגער טראטען דיא קנעכטע מיט דען שיעסגעוועהרען, דאנן ערשאללטע דיא גראָסע טראָממעל צום צווייטען מאלע, דער גאנצע הויפֿע פֿיעל אויף דיא קניע, יעדער דער קנעכטע שפּראך מיט געהאָבענער וואפֿפֿע איין שטיללעס געבעט אונד וואורף, אום זיך פֿיר דען טאָד צו וויהען, איינע האנדפֿאָלל ערדע איבער זיך. אלס דער הויפּטמאנן אויפֿשטאנד, גאב ער דעם פֿעהנריך דאס צייכען. דיעזער שווענקטע דאס פֿאהנען-טוך אין דער לופֿט אונד ריעף דען אלטען שלאכטען-רוף דער קנעכטע: „וואָהל איבער זיא, העררי" אונד פֿאָרווערטס גינג עס מיט שנעללען שריטטען.

דיא דרייא מעננער זאהען דאס טרייבען דער לאנדס-קנעכטע, זאהען דיא פֿייער-וואפֿפֿען געגען זיך געריכטעט, אונד צווייא פֿאָן איהנען ערציטטערטען.

„לאסט אונס פֿליעהען!" ריעפֿען דיא 2 יידישען בעגלייטער פֿאָן ר' יוסף.

„אום גאָטטעסוויללען שטעהט אונד געהט ניכט פֿאָן דער שטעללע (מאהנטע ר' יוסף) וואס קאָננטע דיא פֿלוכט אונס ניטצען? זיא ווירדען אונס באלד איינגעהאָלט האבען!"

אונד דיא ביידען אנדערען פֿאָלגטען דער מאהנונג זאָ שטאנדען דיא דרייא מעננער אונד ערווארטעטען דיא אנקונפֿט דער ווילדען קנעכטע.

„האלט! (ריעף דער הויפּטמאנן) איהר זייד טאפּפֿערע, מוטהיגע מעננער, דא איהר ניכט אין ווילדער פֿלוכט דאפֿאָן געלויפֿען. שאדע, דאס איהר יודען זייד; דענן דאס זייד איהר יא וואָהל?"

„„וויר ווייסען (אנטוואָרטעטע ר' יוסף), דאס דיא פֿראָממען, דייטשען לאנדס-קנעכטע דיא ווייסע פֿאהנע רעספּעקטירען, אונד זיא אלס צייכען דער פֿריעדליכען אונטערהאנדלונג אנערקעננען.""

„וואָהל געשפּראָכען, יודע! וואס וואָללט איהר?" (פֿראגטע דער הויפּטמאנן.)

„„וויר וואָללען איינען פֿערטראג מיט אייך שליעסען. וויר וואָללען אייך אן באארעם געלדע, וואס וויר נור איינענער אויפֿצובריינגען פֿערמאָגען, פֿרייוויללינ געבען, אום אונזערע הייזער פֿאָר פּלינדערונג צו שיטצען.""

„דאס וויר נארען ווערען אונד אונס מיט איינעם טהיילע בעגניגען, דא וויר דאָך אללעס האבען קאָננען." (זאגטע דער הויפּטמאנן.)

„„איהר אירט אייך, הויפּטמאנן! (זאגטע ר' יוסף), אונזערע שאַטצע זינד וואָהל פֿערוואהרט, אונד איהר ווירדעט זיא אומזאָנסט זוכען.""

„דא גיבט עס נאָך מיטטעל, אייך צום רעדען צו ברינגען."

„„אונזערע מעננער זינד שטאנדהאפֿט, אונד אונזערע וויבער אונד קינדער קעננען דיא פֿערשטעקע ניכט.""

„וואס וואָללט איהר אונס געבען?"

„„דרייהונדערט גאָלדגולדען.""